

PROMĚNY OSIVOVÝCH SÁČKŮ

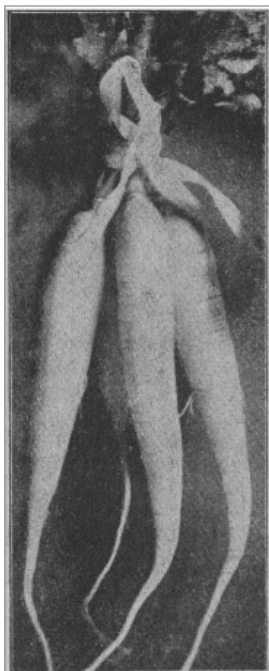
Drobnopěstitelé a zahrádkáři, pěstitelé zkušenější i ti začínající se dnes asi nejčastěji setkávají se semínky kulturních rostlin v malých barevných sáčkích, v nichž se jejich osiva prodávají v obchodech. V průběhu času tak, jak jdou roky i desetiletí, se podoba těchto sáčků proměňuje a tyto změny dobře vyniknou, srovnáme-li několik sáčků (zejména téže odrůdy) z různých let vedle sebe.

Od oblíbené odrůdy ředkviček Rampouch, kterou bychom našli v nabídce osiv před řadou desetiletí, ale i dnes stále patří k vyhledávaným, jsme vybrali z archivu Gengelu sáčky několika firem současných i minulých, a to především domácích, ale též dvou zahraničních.

Rampouch neboli střechýl

Rampouch získal pojmenování díky své barevné i tvarové podobnosti se známým kusem ledu visícím v zimě se střechy. Ledově bílý a dlouze špičatý tvar je pro ředkvičku méně častý, více najdeme ředkvičky kulovité či válcovité, zpravidla barvy červené nebo červenobílé. V zeleninových odděleních obchodů sice dlouhé bílé bulvičky Rampouchů asi nenajdeme (ve velkovýrobě se sotva pěstuje), ale na zahrádkách patří k odrůdám dlouhodobě velmi oblíbeným. Odrůdu nalezneme v literatuře novější i starší pod různými názvy: Rampouch, Ledový rampouch, Střechýl, ředkvička dlouhá ledová, německy Eiszapfen apod.

K porovnání se sešly tyto sáčky: Semena Veleliby – platnost do 12/2004, Nohel G a r d e n – platnost do 12/2013, Semo Smržice

Černobílá fotografie Rampouchu z knihy A. Dadáka Výnosné pěstování zeleniny v zahradě i na poli z roku 1946. Zde je nazvána Ledový rampouch.

– platnost do 12/2009, Select Svýcarsko – k prodeji do 1/2014, Sempra odštěpný závod Veleliby – platí do 30. 9. 1992, Semex Bratislava-Rača – platí do 30. 9. 1991, Gardenson Německo – platnost do 12/2013. Výběr byl spíše náhodný, daný zejména tím, jak se k nám sáčky postupně na Gengel dostaly. Nejstarší obal měl záruku do 30. 9. 1991, nejnovější až do roku 2014, tedy necelé čtvrtstoletí času mezi nimi. I přes tento relativně nepříliš dlouhý časový rozdíl je u sáčků patrná řada změn.

Velký obal lépe prodává aneb Na stejnou postavu větší kabát

Podíváme-li se na velikost sáčků, lze pozorovat jev, který dobře známe i z jiných oblastí – totiž zvětšení obalu při stejném obsahu. Sáček o rozměru přibližně 6x9 cm (Sempra) z doby před asi 20 lety obsahoval zhruba stejné množství osiva (5 gramů) jako sáček ze současnosti o rozměru asi 8x16 cm (Semo). Zákazník má pocit, že za stejné peníze si může koupit více. Úplně přesně je dokonce ve starším sáčku semen více – uvedená hmotnost 5,7 g, zatímco dnes přesně 5 g. Rozměr 8x16 cm je však největší. Sáčky jsou různé velikosti nejen podle toho, jak jsou

Skutečně, doma vypěstované Rampouchy. Některé rostliny vykazují tloušťnutí ke konci bulvičky.

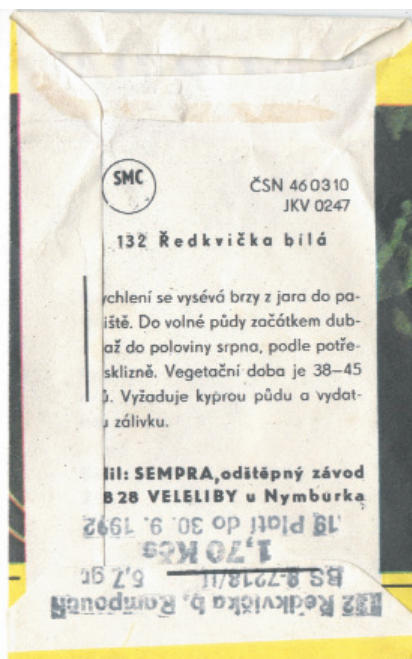
staré a který producent osiva je nabízí. Pokud jde o množství semen nejen naše, ale i zahraniční, švýcarský a německý sáček obsahuje zhruba totéž množství osiva: 4–5 g.

Zatímco cena dříve byla na sáčku přímo vytištěna, byť SMC (státní maloobchodní cena) je v případě Sempry prázdné políčko a cena je uvedena spolu s dodatečně do-

tištěnými údaji o množství semen a záruce. Balení se zárukou do 30. 9. 1992 stálo 1,70 Kčs. Novější balení ze současnosti stojí např. 10 Kč. Dnes jsou osiva řazena podle ceny do tzv. cenových skupin označených třeba písmeny nebo počtem stejných symbolů. Cena za jednotlivé cenové skupiny pak bývá uvedena zpravidla někde v okolí vystavených osiv. Ku-

Sempra vyfotografovala kratší, až téměř válcovité Rampouchy.

Zadní strana balení Sempry: Oproti dnešním vícejazyčným popisům jsme si tehdy vystačili jen s češtinou.

➤ podivu je cena pevně vytištěna také na současném sáčku ze Švýcar – že by jiný kraj, jiný mrav?

Křídový papír, vnitřní sáček, ba i jmenovka

Posun v čase je viditelný také v papíru: dřívější obyčejný papír (Sempra Veleliby a Semex Bratislava) byl nahrazen luxusnějším papírem hlazeným, křídovým (všechny pozdější sáčky). Kvalitu fotografií lze hodnotit vesměs jako vysokou. I u dvou nejstarších typů sáčků, pocházejících z přelomu 80. a 90. let, šlo ale asi na tehdejší dobu o vyspělé barevné sáčky, snažící se v daných možnostech tisku a papíru ukázat krásné obrázky a nalákat zákazníka k nákupu. I tehdy se zdály pěkné a dokonale tak, jako se nám zdají pěkné a dokonale ty dnešní...

Rozdílné je vnitřní uložení semen. Novější osiva jsou zpravidla, kromě vnějšího barevného papírového obalu, ještě opatřena menším vnitřním vícevrstvným sáčkem s neprodyšnou papírovo-hliníkovo-plastovou stěnou. Takový sáček, pokud je neotevřen a nepoškozen, chrání semena proti vlhkosti. Starší balení, kde jsou semínka ukryta jen v papíru, vyžaduje vhodné skladovací místo, aby nedocházelo k zvlhnutí osiva. Poznámka ke skladování u novějšího sáčku Gardenson, který vnitřní vícevrstvný sáček neobsahuje: „Při řádném skladování vysoká klíčivost do...“ Je sice asi myšlen dobře, ale je nekonkrétní, protože neudává, co si má kupující pod pojmem „řádné skladování“ představit – jaká je to teplota, jaká vlhkost?

Švýcarský sáček Selectu obsahoval uvnitř kromě osiva navíc i malou umělohmotnou jmenovku, či spíše jmenovčičku, kterou si zahrádkář vyšetá semínka může na záhonku označit (snad zajímavá inspirace pro naše firmy?). Kromě názvu druhu v latině a znakem firmy je jmenovka opatřena také nezbytným švý-

Švýcarský sáček Selectu obsahoval kromě semínek i jmenovku na označení záhonku.

carským trojjazyčným popisem v němčině, francouzštině a italštině.

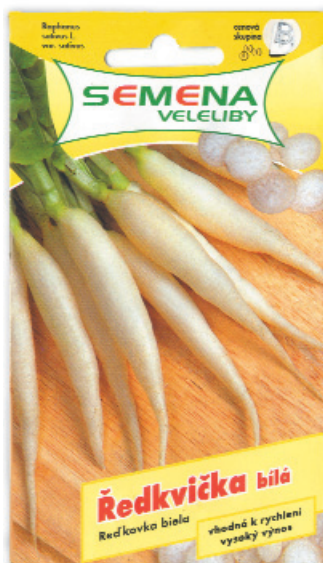
Na fotografování bulvičky pěkně nachystat

Na sáčkových obrázcích nalezneme ředkvičky Rampouchy vždy dokonale umyté a různě upravené: od volně položených třech bulviček (Semex Bratislava-Rača), k volně rozloženému vyššímu počtu bulviček u většiny sáčků (např. Semo Smržice) až po jejich svazky (Gardenson Němec-ko). Kromě celých bulviček je ve dvou případech na fotografiích i řez bulvičkami (Semena Veleliby a u švýcarského Selectu). Z pohledu na dužinu lze soudit na kvalitu – u některých odrůd může být někdy vidět nádech zbarvení dužiny a při pozorném pohledu na originál lze třeba rozpoznat u dužiny počínající houbatění (mechovatění). Jistě tak může přinést doplnění řezu bulvičkami na obale celistvější, úplnější představení odrůdy.

Podkladem při fotografování je dřevo jako klasický přírodní materiál (nebo dřevu podobný podklad), někde leží ředkvičky na vlastních listech, což zase přináší pěkný barevný kontrast bílá - zelená. Na sáčcích v okolí ředkviček pak vládne žlutá barva – kromě jednoho se všude žlutá barva ve větší či menší míře na sáčku vyskytuje.

Globalizace – jazyky a piktogramy

Vidíme též velké změny v popisech na zadní straně obalu. Sempra má předtištěný obecný český text, Semex text slovenský, obecný pro všechny ředkvičky a v obou případech jen jednojazyčný, v národním jazyce (i když v čase Československa byla možná odrůda prodávána i ve druhé zemi). Na sáček se pak dotiskly další údaje (gramy, záruka...).

Semena Veleliby přináší na obrázku ředkvičky štíhlé a navíc i řez bulvičkami

Vnitřní vícevrstvý sáček zvyšuje ochranu semen.

Hodně křivé bulvičky se podařilo vybrat na sáček Semexu

Sáčky po roce 2000 a ze současnosti se již staly mezinárodnějšími či světovějšími a někdy se téměř předhánějí v kolika jazycích bude návod k pěstování uveden: ve čtyřech jazycích je tomu u sáčku Semena Veleliby a Nohel Garden se honosí jazyky dokonce sedmi(!) a nápisy jsou: česky, slovensky, německy, anglicky, polsky, maďarsky, rumunsky. Švýcaři si vystačí opět se svými třemi jazyky (Select). Zatímco u nejstarších obalů z počátku devadesátých let je jen textový popis, u novějších pytlíčků je téměř vždy i „obrázkový návod“ k pěstování, čili tzv. piktogramy – obrázkové znaky informující o termínu a hloubce setí, možnosti předpěstování, doporučeném sponu setí, určení, zda je pro kryté prostory či venkovní pěstování, dobu sklizně sklizeň apod. Nebo jsou tyto informace k doporučenému pěstování podány tabulkou s vyznačením vhodných měsíců výsevu a sklizně a uvedením sponu.

Novější sáčky obsahují také tzv. čárový kód, i když často najdeme na koupeném sáčku samolepku s cenou případně i jen rukou dopsanou cenu. Záleží v jakém obchodě je dotyčné osivo nakoupeno. Velké prodejny mají čtečky čárového

Nohel Garden uvádí přibližný počet semen v sáčku (400) a má na zadní straně návod k pěstování dokonce v sedmi jazycích.

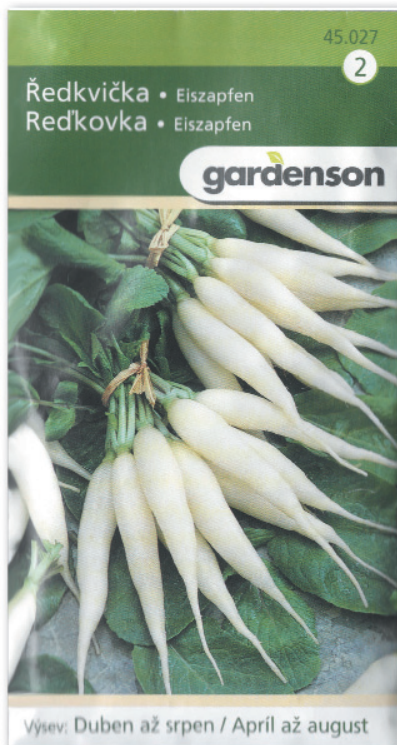
➔ kódu, mnoho malých prodejen s klasickým prodejem si dobře vystačí s dolepenou cenovkou nebo i cenou dopsanou ručně. V horní části sáčků přibyl také proražené otvory sloužící k zavěšení na stojany, což je dnes běžný způsob prodeje.

Jaká je vlastně podoba odrůdy?

Ředkvičku Rampouch známe již z období před 2. sv. válkou, ba pěstovala se asi už na počátku minulého století. V nabídce zeleniny je tak vlastně celé století a takové štěstí i dlouhověkost má málokterá odrůda.

Na různých vyobrazeních, a to jak na sáčcích s osivy, tak na obrázcích v zahradnické literatuře starší i novější lze nalézt bulvičky často vzhledem poněkud odlišné. Velmi pěkné a dlouhé ředkvičky spatříme například na vyobrazení z knihy A. Dadáka nazvané Výnosné pěstování zeleniny v zahradě i na poli z roku 1946 (zde je odrůda označena jako Ledový rampouch).

Na sáčku Sempra je naopak obraz bulviček kratších, bachratějších, ba některých

Gardenson má menší obal laděný v zelenobílém tónu.

téměř válcovitého tvaru. Slovenské balení Semexu ukazuje jen tři bulvičky, které ale vypadají hodně nevyrovnaně a ne zcela dokonale. Je to ve stylu „každý pes jiná ves“ a spíše než pohledné ředkvičky tu vidíme jakési „křivouse“, každá ředkvička je jinak křivá. Na novějších sáčcích po roce 2000 jsou všude na první pohled krásné a dokonalé ředkvičky. Pěkné a bezvadné ředkvičky jako by vyjadřovaly touhu po kráse a dokonalosti. Při pozornějším pohledu je ale také každá trošičku jiná, některá mírně zakřivená, jiná rovnější, některá kratší a jiná delší apod. Jde o přirozený jev, variabilitu „kořenů“, jíž se lze sotva vyhnout. Na podobu kořenů mohou mít vliv jak vnější podmínky, způsob ošetřování, tak mohou být ovlivněny původem. Bylo by zajímavé srovnat různé původy této odrůdy z domácích i zahraničních zdrojů. Na fotografii ze sáčku Sempra pak lze vy-

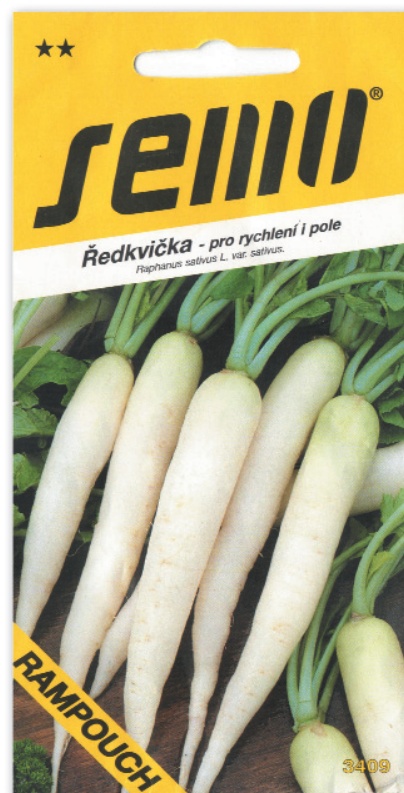
tušit poškození listů dřepčíky, většinou však mnoho z listů na sáčcích není zobrazeno.

Celkově je na všech sáčcích zřejmá snaha o dokonalé a lákavé podání, které přiměje zákazníka, aby po sáčku sáhl a koupil si ho. Sáčky kupujeme často podle toho jak pěkně vypadají odrůdy na nich zobrazené. Aby tak vypadaly i ve skutečnosti, až si je doma vypěstujeme a budeme sklízet, o to se však již musíme postarat my sami.

(pd)

Obrázky z archivu Gengelu

Děkujeme panu P. Dostálovi a panu P. Kisslingovi za nezištné poskytnutí prázdných i plných osivových sáčků ředkvičky Rampouch/Eiszapfen. (Loga jsou nebo mohou být ochrannými známkami uvedených společností.)

Největší sáček, avšak se stejným množstvím osiva, je ze Sema.

SROVNÁNÍ OSIVOVÝCH SÁČKŮ ŘEDKVIČKY RAMPPOCH (Eiszapfen)

Producent/ prodejce osiva	záruka/ platnost	váha osiva v gramech	vnitřní sáček ano/ ne	návod k pěstování - počet jazyků	piktogramový /tabulkový návod	jmenovka	doporučený spon pěstování
Semex Bratislava -Rača	do 30.9.1991	5,52	ne	1	ne	ne	neuveden
Sempra odštěpný závod Veleliby	do 30.9.1992	5,7	ne	1	ne	ne	neuveden
Semena Veleliby	do 12/2004	5	ano	4	ano (tabulka)	ne	řádky 10-15 cm od sebe či naširoko
Semo Smržice	do 12/2009	5	ano	6	ano	ne	20x4 cm
Nohel Garden	do 12/2013	5	ano	7	ano	ne	20x3 cm
Gardenson Německo	do 12/2013	4	ne	2	ne	ne	20x5 cm
Select Švýcarsko	do 1/2014	5	ano	3	ano (tabulka)	ano	10-15x6 cm